

Arkeologisk utredning

Verksmon

Östersunds kommun

Jämtlands län

Britta Wennstedt Edvinger

RAPPORT FRÅN ARKEOLOGICENTRUM 2024:02

Verksmon

Arkeologisk utredning
inom fastigheterna Odensala
3:1, 3:3, 3:6, 6:1, 6:3, 7:1, och 8:1,
Östersunds socken och kommun,
Jämtlands län

Britta Wennstedt Edvinger

RAPPORT FRÅN ARKEOLOGICENTRUM 2024:02

Länsstyrelsens dnr: 1617-2024
Länsstyrelsens beslutsdatum: 2024-05-02
Uppdragsnr i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister: 202400513
Arkeologacentrums projektnr: P2024-031-Z
Län: Jämtland
Landskap: Jämtland
Kommun: Östersund
Socken: Östersund
Fastighet: Odensala 3:1>3, 3:3>4, 3:6>1, 6:1>3, 6:2, 6:3>3, 7:1>2, 8:1<8, 8:1>10
Kartblad: 70E oi SO, 70E oi NO

Registrerade lämningar i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister före utredning: -
Nyfynd vid utredning: L2024:2722, L2024:2723, L2024:2724, L2024:2725, L2024:2726, L2024:2727, L2024:2728, L2024:2729, L2024:2730, L2024:2731

Rapport från Arkeologicentrum 2024:02
www.arkeologicentrum.se
ac@arkeologicentrum.se

Verksmon: arkeologisk utredning inom fastigheterna Odensala 3:1, 3:3, 3:6, 6:1, 6:3, 7:1, och 8:1, Östersunds socken och kommun, Jämtland

Britta Wennstedt Edvinger

© år 2024, Arkeologicentrum i Skandinavien AB.

CC BY Creative Commons Erkännande 4.0 Internationella Publika licens
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.sv>

GIS-data ur länsstyrelsernas GIS © länsstyrelserna och ur GSD-terrängkartan med mera CC BY Lantmäteriet, Gävle, samt RAÄ:s kulturmiljöregister.

Omslagsbild: Torvmarksstråk i utredningsområdet. Vy mot söder. Foto AC2024-031-Z-0006 (beskuret).

ISSN 1654-7896

Innehåll

Innehåll	v
Sammanfattning	vi
Bakgrund och syfte.....	1
Utredningsområde	1
Områdesbeskrivning.....	1
Tidigare antikvarisk verksamhet	7
Fornlämningsmiljö	7
Tidigare markanvändning i utredningsområdet	8
Utredningens genomförande	10
Byråinventering.....	10
Fältinventering.....	10
Dokumentation och dokumentationsmaterial.....	11
Tillvarataget material.....	11
Resultat	12
Registrerade lämningar	12
Lämningstyper	12
Lämningarnas lokalisering	15
Potential för fornlämning utan synlig begränsning.....	15
Utredningens måluppfyllelse	16
Referenser	17
Bilaga 1. Administrativa och tekniska uppgifter	21
Bilaga 2. Fotolista och fotopunkter.....	23
Bilaga 3. Objekttabell	25
Bilaga 4. Fotografier.....	33

Sammanfattning

Arkeologiceentrum i Skandinavien AB har efter länsstyrelsens beslut 2024-05-02 (dnr 1617-2024) genomfört en arkeologisk utredning i ett 194 hektar stort område i utkanten av Östersund, Jämtlands län.

Utredningens syfte är att fastställa om fornlämning berörs av ett planerat arbetsföretag. Nuvarande markanvändning i utredningsområdet är huvudsakligen skogsmark.

I utredningsområdet fanns före denna utredning inga registrerade lämningar, varken fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar med lägre skyddsvärde.

Efter denna utredning finns tio registrerade lämningar i utredningsområdet. Bland dem finns fyra röjningsrösen varav ett avlångt och hägnadsliknande (lämningstyp Röjningsröse), två husgrunder (Husgrund, historisk tid), en torplämning (Lägenhetsbebyggelse), en torvtäkt (Brott/täkt), en gårdstomt (Bytomt/gårdstomt) och en bytomt (Bytomt/gårdstomt). Ingen av dem kan anses utgöra fornlämning, i första hand på grund av sen tillkomsttid. För bytomten finns endast kartbelägg. Inga fysiska lämningar är bevarade.

Terränglägen med potential för fornlämning utan synlig begränsning, det vill säga undersökningsobjekt för arkeologisk utredning steg 2, utredningsgrävning), har inte framkommit under utredningen. Det beror framför allt på, att större delen av utredningsområdet består av tämligen ogynnsam terräng, där vattendrag och landformer som brukar associeras med sådana fornlämningar saknas och där dräneringsförhållandena varit otillräckliga för många verksamheter i äldre tid.

Slutsatsen av 2024 års arkeologiska utredning är, att fornlämning inte berörs av arbetsföretaget.

Länsstyrelsen avgör om det föreligger behov av några ytterligare antikvariska åtgärder med anledning av utredningsresultaten och arbetsföretagets markanspråk, samt fattar i förekommande fall beslut om sådana enligt 2 kap. kulturmiljölagen.

Bakgrund och syfte

Föreliggande rapport redovisar resultat av en arkeologisk utredning genomförd sommaren 2024 i utkanten av Östersund, Jämtlands län. Utredningen är genomförd av Arkeologacentrum i Skandinavien AB efter länsstyrelsens beslut (2024-05-02) enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Utredningen ska fastställa om fornlämning berörs av ett planerat arbetsföretag. Den utgår därför från frågeställningen om fornlämning berörs av det planerade arbetsföretaget, men även om andra högre eller lägre kulturvärden kan komma att beröras.

Denna rapport har länsstyrelsen och uppdragsgivaren som huvudsaklig målgrupp.

Utredningsområde

Utredningsområdet ligger inom kartbladen 70E 0i SO och 70E 0i NO och fastigheten Odensala 3:3 (figur 1-2). Det består av ett sammanhängande område med arean 194 hektar som sträcker ut sig i riktning nordost-sydväst i ett skogsområde öster om Östersunds centrum och mellan vägarna 87 och E14.

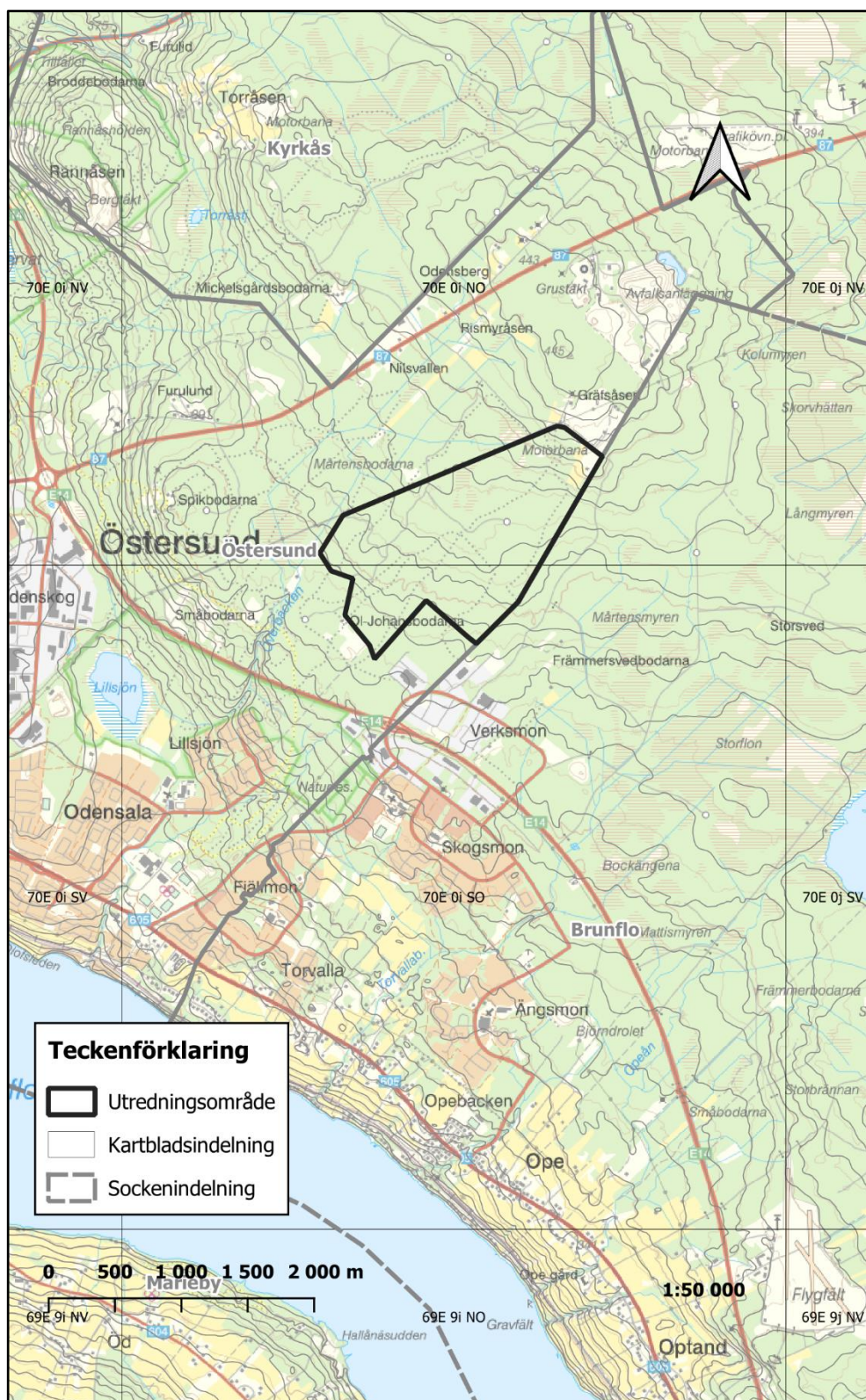
Områdesbeskrivning

Utredningsområdet ligger på 360 till 410 meters höjd över havet och därför med god marginal över högsta kustlinjen. Topografin är flack till sydvästsluttande, utan anmärkningsvärda landformer, vilket delvis förklaras av jordarten.

Jordarten i utredningsområdet är moränlera, ställvis med ett ytlager av torv, vilken i sydost övergår i morän (figur 4).

Markslaget är skogsmark. Vegetationen utgörs av övervägande granskog i olika åldersklasser. Ställvis finns ett betydande inslag av lövträd.

Utredningsområdet används även för rekreation. Skid- och motionsspår överkorsar utredningsområdet i olika riktningar, delvis i ett äldre vägnät. Längst i nordost tangerar utredningsområdet en motorbana.

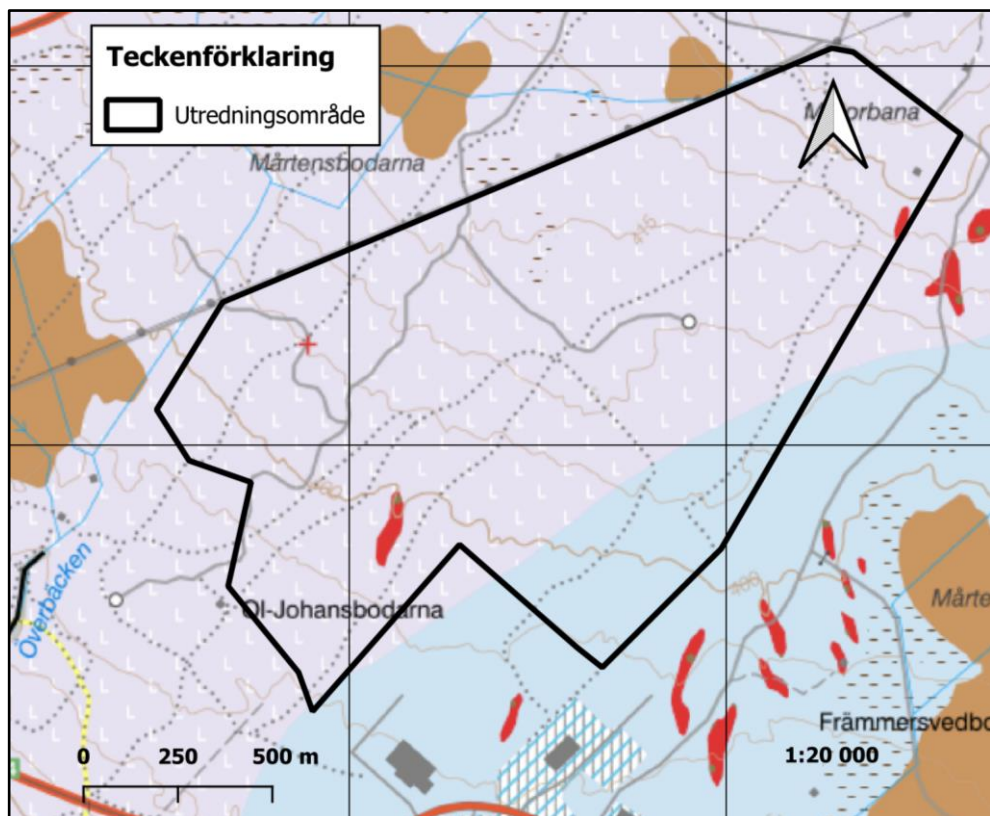
Figur 1. Utredningsområdets belägenhet i Östersund, Jämtland, nära gränsen mot Brunflo socken. Skala 1:50 000.

Figur 2. Satellitfoto (Google Satellite 2024-05-28). Nuvarande markanvändning i utredningsområdet är skogsmark. Olika åldersklasser finns representerade. Några ytor är nyligen avverkade och syns på satellitfotot som ljusa partier. Skala 1:20 000.

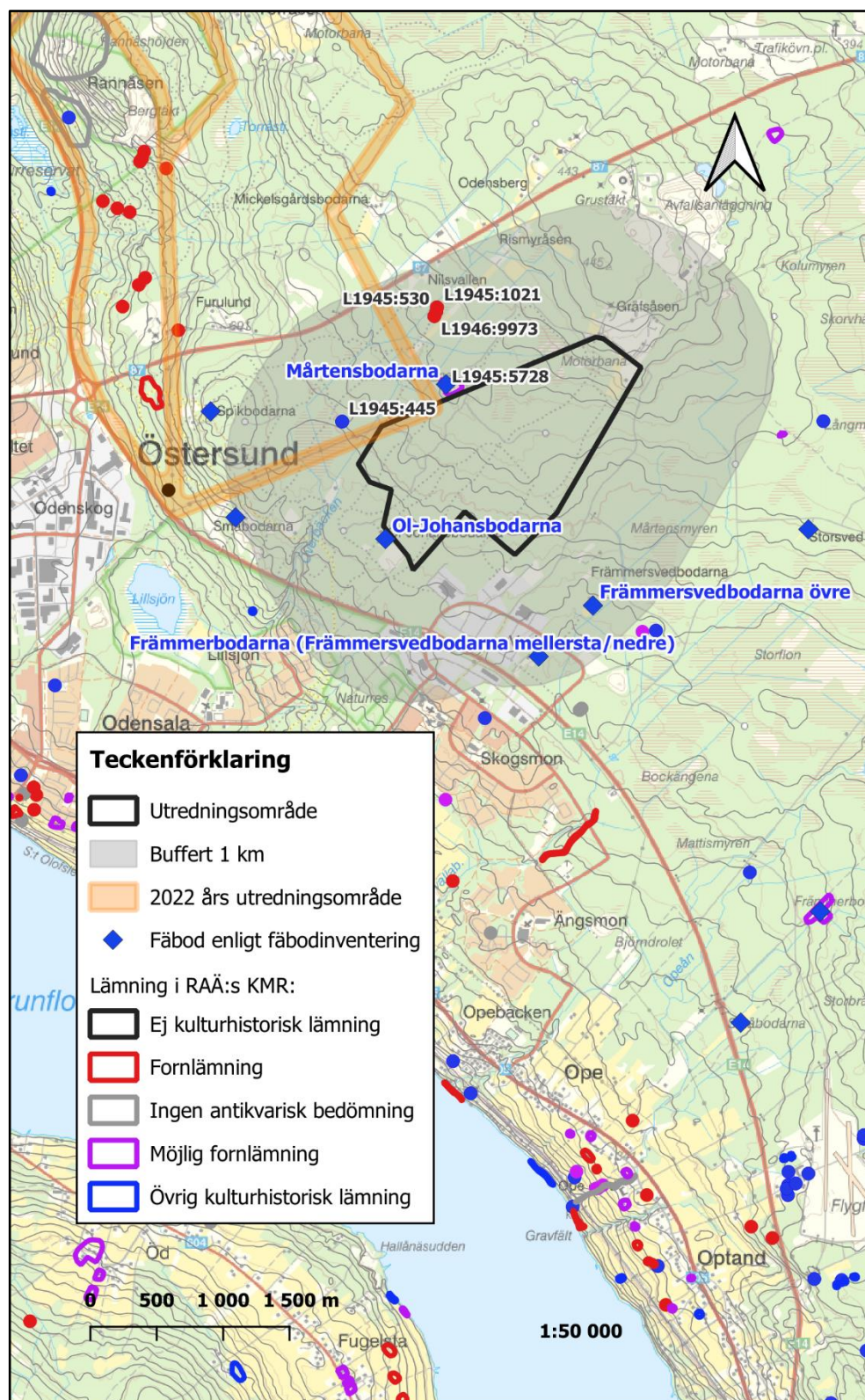
Figur 3. Utredningsområdets södra del, nyligen avverkat, fläckberett och slybeväxt. Vy mot Woolpower i sydost. Foto AC2024-031-Z-0002.

Figur 4. SGU (2024-05-28) redovisar det lösa jordtäcket i utredningsområdet som moränlera Ljus violett med stående L. I sydost över går moränleran i moränmark (ljusblått). Inslag av torv (streck) och hållmark förekommer. SGU:s kartering avser förhållanden på 0,5 meters djup under markytan. Skala 1:20 000.

Figur 5. Motionsspår överkorsar utredningsområdet. Vy mot sydost. Foto AC2024-031-Z-0001.

Figur 6. Tidigare antikvarisk verksamhet, inventerade fäbodan och registrerade lämningar inom en kilometers avstånd från utredningsområdet. (Länsstyrelsernas geodata och RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-05-28.) Skala 1:50 000.

Figur 7. Nyligen markberett hygge i utredningsområdet. Vy mot sydsydost. Foto AC2024-031-Z-0005.

Figur 8. Myr i utredningsområdet. Vy mot västsydväst. Foto AC2024-031-Z-0010.

Tidigare antikvarisk verksamhet

Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering har inventerat Storsjöbygdens fornlämningar för redovisning på ekonomisk karta vid två tillfällen. Förstagångsinventering skedde det 1967 och revideringsinventering 1991 (Jensen 1997:101 ff.). Vid dessa fornminnesinventeringar registrerades inga lämningar i utredningsområdet.

Nyligen har en arkeologisk utredning utan KML-beslut genomförts nordväst om utredningsområdet. En smärre överlappning med det nu aktuella utredningsområdet resulterade inte i registrering av några fornlämningar eller andra kulturhistoriska lämningar. Denna utredning har uppdragsnummer 202200812 i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister och Fornsök.

Fäbodlämningen efter Mårtensbodarna registrerades strax utanför och nordväst om utredningsområdet vid en arkeologisk utredning år 2013 (engman 2013) (figur 6).

Ytterligare en fäbod har legat helt nära utredningsområdet, Ol-Jonhansbodarna i sydväst. Både Mårtensbodarna och Ol-Johansbodarna är inventerade inom ramen för en tidigare genomförd fäbodinventering i länet.

Fornlämningsmiljö

I utredningsområdet finns som omnämnts inga registrerade kulturhistoriska lämningar före denna utredning.

Utanför utredningsområdet men i dess närhet och inom en kilometers avstånd förekommer ett litet antal lämningar: en fornlämningsliknande lämning i form av en (re-)konstruerad fångstgrop (L1945:455), tre fångstgropar (L1945:530, L1945:1021 och L1946:9973) och en fäbodlämning (L1945:5728) (RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-05-28). Ett resultat av 2022 års arkeologiska utredning var registrering av en fångstgrop, dock inte inom nu aktuellt utredningsområde eller dess närområde.

Samtliga lämningar utom fäbodlämningen Mårtensbodarna L1945:5728 är registrerade vid Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering. Fäbodlämningen registrerades vid den tidigare omnämnda, år 2013 genomförda arkeologiska utredningen.

Tabell 1. Registrerade kulturhistoriska lämningar utanför men inom en kilometers avstånd från utredningsområdet (RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-05-28). Se figur 6.

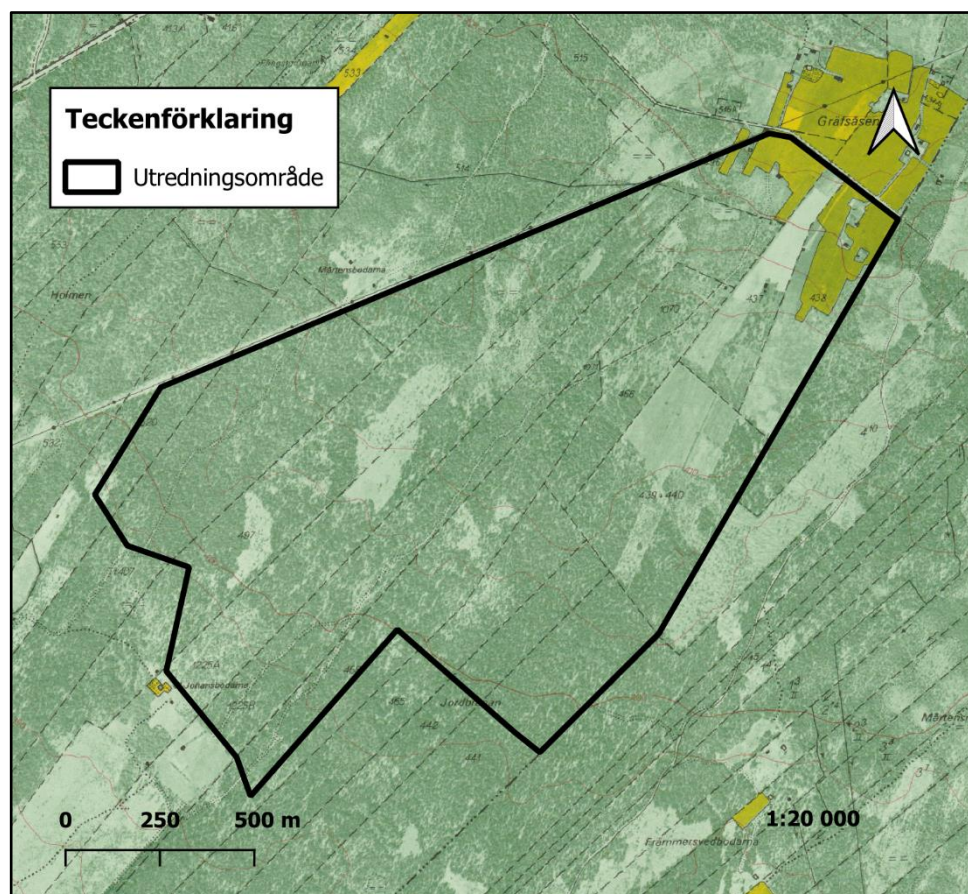
Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L1945:455	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning
L1945:530	Fångstgrop	Fornlämning
L1945:1021	Fångstgrop	Fornlämning
L1945:5728	Fäbod	Möjlig fornlämning
L1946:9973	Fångstgrop	Fornlämning

Tidigare markanvändning i utredningsområdet

Vid utgivningen av 1969 års ekonomiska karta redovisas utredningsområdet huvudsakligen som skogsmark. I sydväst tangeras Ol-Johansbodarna, som nu nyttjas för trädgårdsodling. I nordost närmast Gräfsåsen finns åkermark i bruk. I ortofotounderlaget till kartutgåvan kan man se att åkermarken haft en mycket större utbredning, vilket avslöjas av åkrarnas form och några kvarstående lador intill (figur 9). Motorbanan är ännu inte tillkommen.

Den äldsta tryckta kartan över utredningsområdet är generalstabskartan. Generalstabskartan över norra Sverige gavs ut i skala 1:200 000 vilket förhindrar redovisning av sådana detaljer som kan vara av intresse för denna utredning. Den äldsta versionen uppmättes åren 1899 till 1900 och publicerades 1903. På denna utgåva redovisas utredningsområdet som ett barrskogsbeväxt utmarksområde utan byggnader, anläggningar eller vägar. I omgivningarna, men utanför utredningsområdet, finns nu fäbodan i drift, samma fäbodan som senare inventerats vid fäbodinventering (figur 6).

De äldsta storskaliga kartorna över utredningsområdet är upprättade i samband med avvitringsberedningar under 1700-talets andra hälft samt vid storskifte och laga skifte genomförda under 1800-talet. Gemensamt för dessa kartor är, att utredningsområdet redovisas som utmark till Odensala by, då under Brunflo socken. Området beskrivs som avradsland, det vill säga ett område för vilket ett årligt arrende betalades. Byggnader, vägar och anläggningar saknas i kartmaterialets redovisning av utredningsområdet.

Figur 9. 1969 års ekonomiska karta över utredningsområdet. Kartskala 1:10 000, här återgiven förminskad till 1:20 000.

Utredningens genomförande

Denna utredning är genomförd med en kombination av metoder, men huvudsakligen baserad på den metodik för arkeologisk inventering som utvecklades av Riksantikvarieämbetets fornminnesinventering (1938-2002). Skillnader mellan förlagan och den genomförda utredningen är resultat av senare teknikutveckling och tillgängliggörande av geodata i olika former. Utredningen är vidare genomförd med högre täckningsgrad än vad som var möjligt vid fornminnesinventering för ekonomiska kartan.

Byråinventering

Utredningen har förberetts genom byråmässig sammanställning av relevanta data i arkiv, bibliotek och på historiska kartor samt landskapsanalys, huvudsakligen baserad på geodata tillhandahållna av länsstyrelserna, Metria och Lantmäteriet samt SGU, Sverige geologiska undersökning. Den har omfattat vanliga antikvariska källmaterial och databaser, såsom:

- Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, söktjänsterna Arkivsök och Kringla,
- äldre belägg och uppteckningar av ortnamn i Institutets för språk och folkminnen databas (ISOF), Ortnamnsregistret, och bearbetningar i Svenskt ortnamnslexikon (2003),
- arkeologiska fynd och fyndsamlingar i Statens historiska museums fynddatabas (SHM) och Digitalt museum,
- Riksarkivets Digitala forskarsal,
- allmänna kartor, tryckta historiska kartor samt lantmäteriakter i Lantmäteriets webbaserade karttjänster (LMA, LSA och RAK),
- Lantmäteriets terrängskuggnings- och terränglutningskarta samt fastighetskartans vektordata, särskilt höjdkurvor,
- Satellitbilder, flygfoton och ortofoton samt historiska ortofoton via olika webbtjänster och hos Lantmäteriet,
- excerpering i antikvarisk och lokalhistorisk litteratur och rapporter, i biblioteksdata-baser och bibliotek,
- SGU:s kartvisare,
- Skogsstyrelsens Skog och historia-material (SH).

Fältinventering

Fältarbetet ägde rum under vecka 22 år 2024, under gynnsamma besiktningsförhållanden och väderlek.

Fältinventering skedde systematiskt i smärre block och med stöd i jordsondning. Alla kända och i regionen relevanta lämningstyper (jfr RAÄ Lämningstyplista 2021) har eftersökts.

Täckningsgraden (fältinventerad area per dagsverke om åtta timmar) var 36 hektar.

Dokumentation och dokumentationsmaterial

Fältdatafångst har utförts i Riksantikvarieämbetets applikation Fältreg och omfattat där förutbestämda data. Lägesbestämning har skett med gps-mottagare. Riksantikvarieämbetet beräknar en generell noggrannhet för gps-inmätning till ± 7 meter. Övrig fältdatafångst har skett med samma gps-mottagare och noggrannhet men med annan programvara (Qfield).

Riksantikvarieämbetets anvisningar för registrering och redovisning av geometri har följts (Olsson 2008a, 2008b). Det betyder bland annat att lämningar med mindre utbredning i plan än 20 meter redovisas som punktobjekt (mittpunkt) eller linje (mittlinje). Lämningar större än 20 meter redovisas som ytor med skalenlig storlek. Beskrivningar av utredningsområdets lämningar återfinns i objekttabell i bilaga 3 till denna rapport.

Kartunderlag för fältarbetet har utgjorts av fastighetskarta, ortofoto och terrängskuggningskarta samt av jordartskarta, historiskt ortofoto och ekonomisk karta.

Lämningar och miljöer i utredningsområdet har fotograferats. Hela fotomaterialet redovisas i föreliggande rapport (bilaga 2 och 4). Fotografierna förvaras hos Arkeologikum och i ATA, Antikvarisk topografiska arkivet i Stockholm.

Rapporteringen utgörs av föreliggande rapport, förvarad i Riksantikvarieämbetets Arkivsök, och av GIS-data tillgängliga i myndighetens kulturmiljöregister/Fornsök och Öppna data.

Tillvarataget material

Inga fornfynd eller prover har tagits tillvara under utredningen.

Resultat

Registrerade lämningar

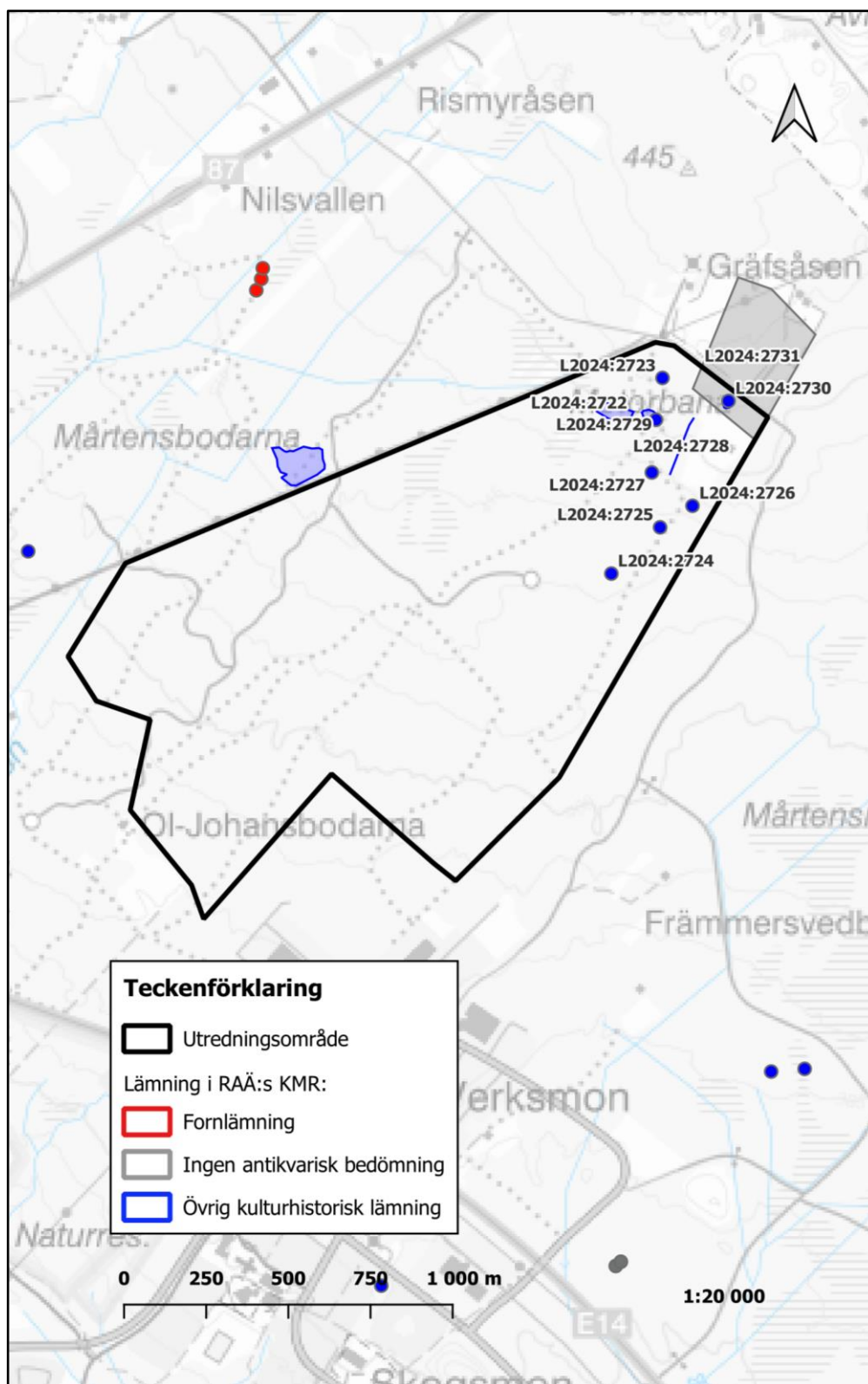
Före denna utredning fanns inga registrerade lämningar i utredningsområdet. Under denna utredning framkom tio nyfynd fördelade på två olika antikvariska bedömningar, nio övriga kulturhistoriska lämningar och en lämning utan antikvarisk bedömning, en uppgift om en bytomt utan fysiska spår i terrängen. Ingen av lämningarna har bedömts uppfylla 2 kap. kulturmiljölagens fornlämningsrekvisit (tabell 2, figur 10). Bedömningen grundas i första hand på, att samtliga lämningar utom bytomten L2024:2731 förefaller ha en tillkomsttid efter år 1849 (2 kap. 1a §). Bytomten kan ha medeltida rötter och gå tillbaka på ett ödesböle. *Gräfsås ödesböle* är belagt i skrift på 1600-talet, men är med viss säkerhet borttaget vid anläggande av motorbana.

Lämningstyper

Lämningarna fördelar sig på fyra röjningsrösen, två husgrunder, en torplämning (Lägenhetsbebyggelse), en torvtäkt (Brott/täkt), en bytomt och en gårdstomt (Bytomt/gårdstomt).

Tabell 2. Resultat av 2024 års arkeologiska utredning.

Lämnings-nummer	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Anmärkning
L2024:2722	Brott/täkt	Torvtäkt	Övrig kulturhistorisk lämning	
L2024:2723	Husgrund, historisk tid	Uthusgrund	Övrig kulturhistorisk lämning	
L2024:2724	Röjningsröse	Odlingsssten	Övrig kulturhistorisk lämning	Inom före detta åker.
L2024:2725	Röjningsröse	Odlingsssten	Övrig kulturhistorisk lämning	
L2024:2726	Röjningsröse	Odlingsssten	Övrig kulturhistorisk lämning	Inom före detta åker.
L2024:2727	Husgrund, historisk tid	Uthusgrund	Övrig kulturhistorisk lämning	
L2024:2728	Röjningsröse	Odlingsssten	Övrig kulturhistorisk lämning	Inom före detta åker.
L2024:2729	Lägenhetsbebyggelse	Torplämning, sentida	Övrig kulturhistorisk lämning	Sentida konstruktionsdetaljer ingår.
L2024:2730	Bytomt/gårdstomt	Gårdstomt med två husgrunder	Övrig kulturhistorisk lämning	
L2024:2731	Bytomt/gårdstomt	Gräfsåsens gamla tomt	Ingen antikvarisk bedömning	Huvudsakligen borttagen för motorbana. Se dock L2024:2730. Sannolikt plats även för <i>Gräfsås ödesböhle</i> , omnämnt som sådant på 1600-talet (ISOF 2024-09-11).

Figur 10. Resultat av 2024 års utredning (RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-09-27).

Figur 11. Torvtäkt L2024:2722. Vy mot sydost. Foto AC2024-031-Z-0011.

Figur 12. Röjningsröse L2024:2725. Vy mot sydost. Foto AC2024-031-Z-0009.

Lämningarnas lokalisering

Samtliga påträffade kulturhistoriska lämningar har framkommit i utredningsområdets norra och nordöstra del. Geografiskt sammanhänger de med Gräfsåsens by, numera huvudsakligen borttagen.

Ingen av två fäbodarna nära utredningsområdet, Mårtensbodarna i väster och Ol-Johansbodarna i söder, sträcker sig in i utredningsområdet. Båda kan avgränsas med stor säkerhet då de forna vallarna undgått igenväxning och fortfarande är tydligt avgränsbara från omgivande skogsmark.

Potential för fornlämning utan synlig begränsning

Terränglägen med potential för fornlämning utan synlig begränsning har inte kunnat identifieras under denna utredning. Det beror på att huvuddelen av utredningsområdet utgörs av tämligen flack eller svagt sluttande och sämre dränerad terräng, där intressanta landformer inte förekommer.

Förekomst av större skogsdiken visar, att de naturliga dräneringsförhållandena trots viss sluttning varit otillfredsställande. Topografin sluttar svagt och jämnt mot söder men uppvisar i övrigt inga intressanta landformer såsom flacka höjdryggar och väl-dränerade torra backar.

Här saknas också vattendrag, som brukar vara en viktig lokaliseringsfaktor för verksamheter i äldre tid. Att forna strandlinjer inte behöver beaktas med anledning av läget ovanför högsta kustlinjen har redan framkommit.

Utredningens måluppfyllelse

Denna utredning är genomförd enligt undersökningsplan 2024-03-18. Inga avvikelser har varit nödvändiga, annat än att utredningsgrävning utgått på grund av avsaknad av terränglägen med fornlämningspotential.

Slutsats

Inga lämningar med synlig begränsning som kan anses uppfylla 2 kap. kulturmiljölagens fornlämningsrekvisit har framkommit under denna utredning. Inga terränglägen med potential för fornlämning utan synlig begränsning har identifierats. Slutsatsen är, att ingen fornlämning berörs av arbetsföretaget. Påträffade lämningar är av sentida typer vars skyddsvärde är begränsat till de allmänna hänsynskraven i berörd lagstiftning.

Länsstyrelsen avgör om det föreligger behov av några ytterligare antikvariska åtgärder med anledning av utredningsresultaten och arbetsföretagets markanspråk, samt fattar i förekommande fall beslut om sådana enligt 2 kap. kulturmiljölagen. Allmänna hänsynskrav enligt 1 kap. kulturmiljölagen, det vill säga de som utredningsområdets lämningar omfattas av, kan inte läggas till grund för beslut om sådana antikvariska åtgärder enligt 2 kap. kulturmiljölagen.

Referenser

Publikationer och rapporter

- Engman, Anna, 2013. *Arkeologisk utredning inför planerad ombyggnad av kraftledning mellan Midskogs kraftstation och Verksmon, Östersunds kommun, Jämtlands län.* (Jamtli rapport 2013:7.) Östersund.
- Jensen, Ronnie, 1997. *Fornminnesinventeringen – nuläge och kompletteringsbehov. En riksöversikt.* (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- KRFS 2020:1 Riksantikvarieämbetets allmänna råd om fornlämningar (2020:1 Kulturrådets författningssamling.) Stockholm.
- KRFS 2022:3 – Riksantikvarieämbetets allmänna råd om fornlämningar. (2022:3 Kulturrådets författningssamling.) Stockholm.
- Naturgeografisk regionindelning av Norden*, 1984. (Nordiska ministerrådet.) Oslo.
- Olsson, Anna-Lena (red.), 2008a. *Handledning för inventering och dokumentation av forn- och kulturlämningar för FMIS. Del 1: Fälthandledning version 1.0.* (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- Olsson, Anna-Lena (red.), 2008b. *Handledning för inventering och dokumentation av forn- och kulturlämningar för FMIS. Del 2: Exempelsamling version 1.0.* (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- RAÄ Vägledning 2016 (2014) – *Vägledning från Riksantikvarieämbetet: fornlämningsbegreppet och fornlämningsförklaring för tillämpning av 2 kap. 1 och 1a §§ kulturmiljölagen.* (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- RAÄ Lämningstyplista 2018. *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*, (version 4.7.), 2018. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- RAÄ Lämningstyplista 2021. *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*, (version 5.0.), 2021. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- SOL 2003. *Svenskt ortnamnslexikon.* (Språk- och folkminnesinstitutet.) Uppsala.

Allmänna kartor och specialkartor

- Bing Aerial. 2024-05-28—2024-09-11.
- Fastighetskarta. 2024. Vektor. Metria. Gävle.
- Google Earth. 2024-05-28—2024-09-11.
- Jordartskarta – se SGU.
- Ortofoto. 1960. Lantmäteriet, Gävle. 2024-05-28.
- Terrängskuggningskarta. 2024. Raster. Metria, Gävle.

Topowebbkarta. WMS. 2024-05-28—2024-09-11. Vektor. Lantmäteriet. Gävle.

Historiska kartor

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

Ekonomisk karta

Rak-id J133-19E1j69
Årtal 1969
Bladnamn Gräfsåsen, 19E1j69
Län -

Generalstabskarta

Rak-id J242-67-1
Årtal 1903
Bladnamn Östersund, 67-1
Län -

Rak-id J241-67-2 SV
Årtal 1927
Bladnamn Östersund, 67-2 SV
Län -

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA)

Aktbeteckning Y7-7:1
Årtal 1782
Län Jämtlands län
Socken Brunflo socken
Ort Grävsåsen nr 1
Område -
Åtgärd Avvittringsberedning
Lantmätare Erik Bångensson
Anmärkning Grävsåsens avradsland

Aktbeteckning Y7-7:1
Årtal 1782
Län Jämtlands län
Socken Brunflo socken
Ort Grävsåsen nr 1
Område -
Åtgärd Avvittringsberedning
Lantmätare Erik Bångensson
Anmärkning Grävsåsens avradsland

Aktbeteckning	Y7-7:2
Årtal	1797
Län	Jämtlands län
Socken	Brunflo socken
Ort	Grävsåsen nr 1
Område	-
Åtgärd	Gränsbestämning
Lantmätare	Daniel Ångman, Martin Sunding
Anmärkning	Inom Grävsås avradsl

Aktbeteckning	Y7-21:4
Årtal	1778
Län	Jämtlands län
Socken	Brunflo socken
Ort	Odensala nr 1-13
Område	-
Åtgärd	Storskifte på utmark/utägor
Lantmätare	Lars Abraham Burman
Anmärkning	O slätter t västra o

Aktbeteckning	Y7-21:5
Årtal	1782
Län	Jämtlands län
Socken	Brunflo socken
Ort	Odensala nr 1-13
Område	-
Åtgärd	Avvittringsberedning
Lantmätare	Erik Bångensson

Aktbeteckning	Y7-21:11
Årtal	1824
Län	Jämtlands län
Socken	Brunflo socken
Ort	Odensala nr 1-13
Område	-
Åtgärd	Laga skifte på utmark och utägor
Lantmätare	Jonas Tidström
Anmärkning	O fyllnadsj t västra o

Webbreferenser

Arkivsök – <https://app.raa.se/open/arkivsoek/search>, 2024-05-28—2024-09-11.

Digitalt museum – <https://digitaltmuseum.se/#!>, 2024-05-28.

Google Earth™ – 2024-05-28—2024-09-11.

ISOF – Institutets för språk och folkminnen ortnamnsdatabas. www.isof.se, 2024-05-28—2024-09-11.

KML – Kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kulturmiljolag-1988950_sfs-1988-950, 2024-05-28—2024-09-11.

Kringla – Riksantikvarieämbetets samsöktjänst. www.kringla.nu/kringla, 2024-05-28—2024-09-11.

KMR – Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister.

<https://app.raa.se/open/fornsok/>, 2024-05-28—2024-09-11.

LIBRIS – Kungliga bibliotekets nationella bibliotekssystem,

<http://libris.kb.se>, 2024-05-28—2024-09-11.

LMA – Lantmäterimyndigheternas arkiv. Lantmäteriets historiska karttjänst.

www.lantmateriet.se, 2024-05-28—2024-09-11.

LSA – Lantmäteristyrelsens arkiv. Lantmäteriets historiska karttjänst.

www.lantmateriet.se, 2024-05-28—2024-09-11.

RAK – Rikets allmänna kartverks arkiv. Lantmäteriets historiska karttjänst.

www.lantmateriet.se, 2024-05-28—2024-09-11.

Riksarkivet – <https://sok.riksarkivet.se/>, 2024-05-28—2024-09-11.

VITALIS – Vitterhetsakademiens biblioteks-databas. vitalis.raa.se, 2024-05-28—2024-09-11.

Bilaga 1. Administrativa och tekniska uppgifter

Uppdrag

Arkeologisk utredning, Odensala, Östersunds kommun, Jämtlands län

Diarie- och projektnummer

Länsstyrelsens dnr: 1617-2024

Länsstyrelsens beslutsdatum: 2024-05-02

Uppdragsnr i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister: 202400513

Arkeologacentrums projektnr: P2024-031-Z

Arkeologacentrums rapportnr: RAC2024:02

Utförare

Arkeologacentrum i Skandinavien AB, Storgatan 35 B, 831 30 Östersund

Projektpersonal: Britta Wennstedt Edvinger, Kjell Edvinger

Projekttid

Fältarbete: 2024-05-29—2024-05-31, 5,5 dvn

Täckningsgrad: 36 hektar

Län: Jämtland

Landskap: Jämtland

Kommun: Östersund

Socken: Östersund

Fastighet: Odensala 3:1>3, 3:3>4, 3:6>1, 6:1>3, 6:2, 6:3>3, 7:1>2, 8:1<8, 8:1>10

Kartblad: 70E 0i SO, 70E 0i NO

Lämningar i utredningsområdet

Registrerade lämningar före utredning: -

Nyfynd under utredning: L2024:2722, L2024:2723, L2024:2724, L2024:2725, L2024:2726, L2024:2727, L2024:2728, L2024:2729, L2024:2730, L2024:2731

Utredningsområde

Area: 194 hektar

SV-koordinat: N7004290 E486490

Kartreferens

SWEREF 99 TM, RH2000

Inmätning och kartering

Programvara: QGIS 3.34. LTR, Qfield.

Fynd

Inga fynd har tillvaratagits.

Arkivmaterial

Inget arkivmaterial har producerats. GIS-data och rapport förvaras i Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, Öppna data och Arkivsök.

Fotografier

Digitala fotografier återges samtliga i rapporten (bilaga 2 och 4). De förvaras i ATA, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm, och hos Arkeologacentrum.

Bilaga 2. Fotolista och fotopunkter

ID-nr	Bildnr	Fotopunkt N-/E- koordinat	Motiv	Riktning mot	Fotograf	Datum
AC2024-031-Z	0001	7005097 487677	Motionsspår i flack terräng i utrednings- området, 13,4 km-spår	SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-29
AC2024-031-Z	0002	7005014 487258	Hygge i utrednings- områdets södra del, fläckberett och slybeväxt, vy mot Woolpower	SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-29
AC2024-031-Z	0003	7004692 487017	Stig med omgivande högstubbar	S	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-29
AC2024-031-Z	0004	7005493 487042	Fäbodväg, markerad som stig på allmän karta och därför inte en lämning	S	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-30
AC2024-031-Z	0005	7005248 487054	Markberett hygge	SSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-30
AC2024-031-Z	0006	7005761 487680	Torvmarksstråk i utredningsområdet	S	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0007	7005719 487817	Åkerlycka i utredningsområdet	S	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0008	7005403 488161	Före detta åker, ej i bruk på 1969 års karta	NÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0009	7005486 488288	L2024:2725 Röjningsröse	SSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0010	7005776 488036	Myr i utredningsområdet	VSV	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0011	7005850 488152	L2024:2722 Torvtäkt	SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0012	7005814 488269	Uthusgrund inom torplämning L2024:2729	V	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0013	7005800 488279	Husgrund med spis, vy mot uthusgrund inom torplämning L2024:2729	NV	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31
AC2024-031-Z	0014	7005918 488306	L2024:2727 Uthusgrund, uthus på 1969 års karta, lada?	NV	Britta Wennstedt Edvinger	2024-05-31

Bilaga 3. Objekttabell

Lämningsnr	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L2024:2722	Brott/täkt	Beskrivning av lämning Torvtäkt, 100x35-45 m (ÖSÖ-VNV) och 1 m dj. NV hörnet belamrat med avstjälpt metallskrot. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Övergiven före ekonomiska kartans utgivning år 1969. Tämigen sentida med anledning av storlek, djup och grad av igenväxning. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005831.507999999, E 488150.3386 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 420 m, Max: 425 m Orientering — Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Flack torvmark. Skogsmark (granskog med inslag av tall och björk). Vegetation på lämning Beväxt med enstaka tallar samt lövsly och enar.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2024:2723	Husgrund, historisk tid	Beskrivning av lämning Uthusgrund, rest av, troligen rektangulär, 8x5 m (NÖ-SV), bestående av ett tiotal syllstenar, 0,6-1 m st, ojämnt fördelade inom husgrunden. I mitten är kvarlämnade jordbruksredskap och annat metallskrot. Redovisad som byggnad på ekonomiska kartan 1969. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Uthus enligt 1969 års karta. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt	Övrig kulturhistorisk lämning

		Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005939.12, E 488297.663 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 430 m, Max: 430 m Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Svagt S-sluttande moränmark (moränlera). Skogsmark (blandskog). Vegetation på lämning Beväxt med tibast, smågranar och två björkar. Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	
L2024:2724	Röjningsröse	Beskrivning av lämning Röjningsröse, ovalt, 5x2 m (N-S) och 0,3-0,4 m h. Stenarna är 0,3-0,5 m st. Beläget i en åker, utan ålderdomliga åkerformer, i bruk på ekonomiska kartan 1969. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Ålderdomliga åkerformer saknas. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005343.926, E 488142.14 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 410 m, Max: 415 m Orientering — Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-29 Terräng kring lämning Flack morän- och torvmark. Skogsmark (granskog). Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv	Övrig kulturhistorisk lämning

		Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	
L2024:2725	Röjningsröse	Beskrivning av lämning Röjningsröse, oregelbundet, närmast runt, 3 m diam och 0,7 m h, av 0,3-0,5 m st stenar. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Belägen i före detta åker utan ålderdomliga åkerformer, tagen ur bruk före utgivningen av 1969 års karta. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005484.701, E 488290.331 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 410 m, Max: 410 m Orientering — Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Svagt S-sluttande moränmark (moränlera). Skogsmark (granskog). Vegetation på lämning Delvis övermossad. Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2024:2726	Röjningsröse	Beskrivning av lämning Röjningsröse, ovalt, 10x4-6 m (N-S) och 0,5-1,2 m h. Stentipp. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Belägen i före detta åker utan ålderdomliga åkerformer, tagen ur bruk före utgivningen av 1969 års karta. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning	Övrig kulturhistorisk lämning

		Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005550.17, E 488388.885 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 415 m, Max: 415 m Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Svagt S-sluttande moränmark (moränlera). Skogsmark (huvudsakligen lövträd). Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	
L2024:2727	Husgrund, historisk tid	Beskrivning av lämning Uthusgrund, närmast rektangulär, 8-10x4-5 m (N-S) och bestående av ett tiotal syllstenar, inte jämnt fördelade över grunden. Dessa är 0,3-0,6 m st. Hela anläggningen är omrörd och omplockad. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Befintligt uthus enligt 1969 års karta. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005651.53, E 488265.269 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 415 m, Max: 415 m Orientering — Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Flack moränmark (moränlera). Skogsmark (blandskog). Vegetation på lämning Beväxt med en stor asp samt björk och gran. Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv	Övrig kulturhistorisk lämning

		Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	
L2024:2728	Röjningsröse	Beskrivning av lämning Röjningsröse, hägnadsliknande, 190 m l (NNÖ-SSV), 1-2 m br och 0,4-0,6 m h, i form av röjnings- och odlingsstenar upplagda VNV om befintlig åkermark i ÖSÖ, som tidigare haft större utbredning mot VNV. Stenarna är vanligen 0,3-0,5 m st. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Åkermarken saknar ålderdomliga åkerformer. Lämningen sammanfaller huvudsakligen med fastighetsgräns på 1969 års karta och befintlig gräns mellan fastigheterna Odensala 3:1<3 och 3:6>1. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005744.167200001, E 488360.138 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 420 m, Max: 425 m Orientering – Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Svagt S-sluttande moränmark (moränlera). Skogsmark (blandskog). Referenser Kartmaterial • Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	Övrig kulturhistorisk lämning
L2024:2729	Lägenhetsbebyggelse	Beskrivning av lämning Bebyggelselämning, 65x30 m (NV-SÖ), bestående av en husgrund efter bostadshus och en uthusgrund. Husgrunden, belägen i områdets SÖ del, är närmast kvadratisk, 7x7 m (Ö-V) och 0,1-0,2 m h. Spismursröse av tegelstenar i mitten, närmast runt, 2 m diam och 0,9 m h. Omedelbart V om husgrunden är rester av en tillbyggd farstu med väggar av masonit. 20 m NV om föregående: Uthusgrund, rektangulär, 7x5 m (Ö-V) och 0,1 m h. Omedelbart N om husgrunden ligger rester av tak- eller väggkonstruktion (läkt, tjärpapp, masonit). Antikvarisk bedömning och lämningens status	Övrig kulturhistorisk lämning

		Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Sentida byggnadsmaterial. Befintliga byggnader enligt 1969 års karta. Redovisat som torp på 1927 års karta. Svårbesiktigade lämningar på grund av vegetation. Grad av skada Ej skadad Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005820.497642858, E 488263.5245714286 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 425 m, Max: 425 m Orientering Ömse sidor befintlig fastighetsgräns mellan Odensala 7:1<2 och 8:1. Övrig lämningssinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Svagt SSV-sluttande moränmark (moränlera). Skogsmark (blandskog) och igenväxande tomtmark. Vegetation på lämning Lövträd. Referenser Kartmaterial • Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Generalstabskartan Kartakt: J241-67-2 Östersund (1927) Kommentar: • Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969)	
L2024:2730	Bytomt/gårdstomt	Beskrivning av lämning Gårdstomt, 30x20 m (NNÖ-SSV), bestående av två husgrunder. Husgrund(?), närmast rektangulär, 6x4 m (NNÖ-SSV) och 0,5-1 m h. SSV kanten kallmurad, möjligt spisiröse. Omplockad med block i ytan, 1-2 m st. Röjningssten/stentipp. 4 m SV om föregående: Ladugårdsgrund, närmast rektangulär, 10x5-6 m (NNÖ-SSV) och 0,3-0,5 m h. I vinkel mot ÖSÖ. Omplockad med inslag av block, 1-2 m st, med cement med tegelfragment och småsten på. Röjningssten/stentipp. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning Antikvarisk kommentar Oklar tillkomsttid. Gård, enligt generalstabskartan 1903 och 1927. Utan byggnader på ekonomiska kartan 1969.	

		Grad av skada Åverkan Skadebeskrivning: Nyttjad för avstjälpning av stenblock. Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E) N 7005859.733736841, E 488497.1872631579 Mätmetod GPS, medelfel: 7 meter Registreringsunderlag Laserdata. Noggrannhet på underlag: Punkttäthet 0,5-1 punkt/m2 Höjd över havet Min: 430 m, Max: 430 m Orientering — Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-05-31 Terräng kring lämning Flack moränmark. Impediment i före detta åkermark. Vegetation på lämning Beväxt med lövträd. Referenser Kartmaterial - Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Ekonomiska kartan Kartakt: J133-19E1j69 Gräfsåsen (1969) Kommentar: - Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Generalstabskartan Kartakt: J241-67-2 SV Östersund (1927) Kommentar: - Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Generalstabskartan Kartakt: J242-67-1 Östersund (1903)	
L2024:2731	Bytomt/gårdstomt	Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält Beskrivning av lämning Bytomt, uppgift om. Inom angivet område, 400x300 m (NNÖ-SSV) är Gräfsåsens gamla bytomt med fyra gårdar, enligt 1903 års karta. Antikvarisk bedömning och lämningens status Antikvarisk bedömning Ingen antikvarisk bedömning - Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält Grad av skada Grov skada Skadebeskrivning: Bytomten är huvudsakligen borttagen för motorbanor. Se dock L2024:2730. Undersökningsstatus Ej undersökt Läge och utbredning Centrumkoordinater (SWEREF 99 TM N,E)	

		N 7006036.5666, E 488577.79699999996 Mätmetod Manuell inprickning, medelfel: 10 meter Registreringsunderlag Digitalt ortofoto. Noggrannhet på underlag: Upplösning 0.5 m Kommentar till inmätning Ungefärlig avgränsning enligt karta i originalskala 1:200 000. Höjd över havet Min: 425 m, Max: 435 m Övrig lämningsinformation Datum för senaste fältbesök 2024-06-07 Referenser Kartmaterial Kartarkiv: Rikets allmänna kartverks arkiv Karttyp: Generalstabskartan Kartakt: J242-67-1 Östersund (1903)	
--	--	---	--

Bilaga 4. Fotografier

AC2024-031-Z-0001

AC2024-031-Z-0004

AC2024-031-Z-0002

AC2024-031-Z-0005

AC2024-031-Z-0003

AC2024-031-Z-0006

AC2024-031-Z-0007

AC2024-031-Z-0010

AC2024-031-Z-0008

AC2024-031-Z-0011

AC2024-031-Z-0009

AC2024-031-Z-0012

AC2024-031-Z-0013

AC2024-031-Z-0014

RAPPORT FRÅN ARKEOLOGICENTRUM 2024:02

